

RAZGRADNJA NEPRAVEDNE PROŠLOSTI

Knjiga doktoranta Ivana Tomovića *Nevidljivi progon: Homoseksualnost pred socijalističkom pravdom* predstavlja ključan doprinos konačnom uspostavljanju i razvoju crnogorske LGBT historiografije.

Zajednički izdavački projekat, Vrhovnog suda Crne Gore i "LGBT Foruma Progres", uz podršku Vlade i naroda Sjedinjenih Američkih Država, i Tomovićeve rad, u cjelini, afirmišu vladavinu prava i pristup suočavanja društva s politikom i praksom kršenja ljudskih prava u prošlosti.

Dogodišnji naučno-istraživački rad, partikularno predstavljen u knjizi *Nevidljivi progon: Homoseksualnost pred socijalističkom pravdom* predstavlja kazivanje činjenica o prošlosti.

Konsultovanjem autentičnih izvora autor, mr Ivan Tomović, se potrudio da predstavi odgovarajuće istorijske činjenice o vođenim sudskim postupcima kako bi se današnja javnost (posebno stručnjaci i donosioci odluka, u svim oblicima vlasti) suočila sa izvorima današnjeg stanja i posledicama ranijih, loših, praksi i postupanja.

Knjiga, uz rezervu da su brojni pojedinci, bili žrtve progona po izmišljenom osnovu (za neke primjere je jako upitno da li je dosta riječ o homoseksualcima), otvara pitanje pravnog odnosa i tretmana, u jednom istorijskom trenutku, slobode izbora i ljubavi. Kod značajnog dijela javnosti taj politički trenutak i danas se doživljava kao krajnje napredan, pozitivan i progresivan.

U ovom radu razmatraju se i predstavljaju istorijska, društvena, pravna ali i lična iskustva u vezi sa netolerisanjem intimnih odnosa između osoba istog pola. Ovaj rad potvrđuje postojanje, i čini vidljivom, krivično pravna represiju nad LGBT zajednicom u nekadašnjoj socijalističkoj Jugoslaviji. Međutim, pažljivim čitanjem potvrđuje se i postojanje pojedinaca, na istom tom prostoru, koji su gotovo u nemogućim uslovima, držali do identiteta, dostojanstva i slobode.

Intencija izdavačke produkcije "LGBT Foruma Progres", prve crnogorske transparentne LGBT organizacije, jeste da se pažljivo, politički mudro, ali uvijek naučno argumentovano, doprinosi postepenom otklonu crnogorskog društva, u generalnom smislu, od koncepta u kojem se umjesto afirmisanja otvorenosti toleriše tajnost.

Tomović se, istražujući predmetnu temu, suočio s ljudskim sudbinama. Tako su se, sasvim jednako, u Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, Ljubljani, Cetinju, Podgorici, Nikšiću ili Herceg Novom postavila suštinska pitanja. To su pitanja tranzicije želje, potrebe i ljubavi u seksualni i rodni identitet, u lični identitet koji potvrđuje ljudsko dostojanstvo i daje, na kraju, jedini mogući smisao životu.

Dio uzroka dominantne percepcije javnosti o homoseksualnosti i uzroke ovako snažnog protivljenja društvenog prihvatanja LGBT osoba svakako treba tražiti u ranijoj krivično pravnoj praksi koja predstavlja nasleđe ranijeg totalitarnog sistema.

Zato, profesionalno, ali i lično, knjigu *Nevidljivi progon: Homoseksualnost pred socijalističkom pravdom*, autora mr. Ivana Tomovića, doktoranta na rimskom državnom Univerzitetu, doživljam kao jedan simboličan, ali vidljivo snažan, doprinos LGBT zajednice razgradnji nasleđa i tekovina bivšeg komunističkog režima.

Ponosan sam kao urednik edicije u sklopu koje se publikuje Tomovićeve rad. Osjećam se ponosno zbog njegovog ali i uspjeha LGBT pokreta. Crnogorski LGBT pokret, ovim radom, dodatno se legitimiše kao istinski oslobodilački pokret, u pravom smislu te riječi, koji se, mirno, strpljivo i demokratski, fokusira na pitanje identiteta i socijalne inkluzije.

Samo država utemeljena na vladavini prava i pravednom postupanju prema svima, bez obzira na razlike, ima budućnost i spašena je od novih totalitarnih opasnosti.

Uz trajnu privrženost nezavisnosti sudske vlasti uvjereni smo da i ova studija može na određeni način pomoći razumijevanje LGBT tematike kod crnogorskih i sudija u regionu, unaprijediti kvalitet pravde i pomoći sprovođenje pravde u skladu sa nacionalnim i međunarodnim standardima.

mr.sc. Aleksandar Saša Zeković,
urednik biblioteke i predsjednik Projektnog odbora "Unapređenje pravosudnog sistema"
član Savjeta za građansku kontrolu rada policije